

POVIJEST I DJELOVANJE “HRVATSKE ČITAONICE SELA KUTI”

THE HISTORY AND THE WORK OF THE “CROATIAN READING ROOM OF THE VILLAGE OF GORNJI KUTI”

Karmen Delač-Petković

Strojarsko brodograđevna škola za industrijska i obrtnička zanimanja, Rijeka
mapetkov@globalnet.hr

UDK / UDC 027.9(497.5Kuti)(091)

Stručni rad / Professional paper

Primljeno / Received: 16. 4. 2007.

Sažetak

U selu Gornji Kuti, općina Brod Moravice, na sjeveru Gorskog kotara šesnaestero mještana osnovalo je 22. studenog 1936. “Hrvatsku čitaonicu sela Kuti – Gorski kotar”. Tom čitaonicom, s posudbenom knjižnicom, željeli su olakšati i oplemeniti život svojim sumještanima i sebi. No Čitaonica je ubrzo nadrasla ciljeve osnivača – postala je središte kulturnog života čitavoga brodmoravičkog kraja te je izvršila iznimno pozitivan utjecaj na opismenjavanje stanovništva i populariziranje knjige. Imala je kvalitetan program rada, organizirala priredbe, predavanja, izložbe. Pri njoj su djelovale ili još djeluju dramska, šahovska i tamburaška sekcija, a značajna je i njezina kvalitetna suradnja s Osnovnom školom Brod Moravice. Broj članova stalno je rastao te Čitaonica danas obnaša ulogu narodne knjižnice za čitavu općinu. Unatoč brojnim problemima u radu (stalno seljenje fonda, problemi s vlastima, cenzura, nedostatno financiranje, starenje članstva, dotrajala zgrada), Čitaonica je preživjela do danas zahvaljujući radu, odricanju i požrtvornosti svojih članova – isključivo volontera. Tijekom 2006. i 2007. godine Čitaonica je proslavila sedamdesetu obljetnicu rada nizom kulturnih aktivnosti i tiskanjem prigodne knjižice. Kao jedinstvena ustanova takve vrste, Čitaonica je za svoj rad više puta primila nagrade, a zaslužuje i bolju potporu društvene zajednice u realizaciji budućih planova, od kojih prvenstvo ima gradnja nove zgrade. Zadaća je svih nas – i volontera i stručne javnosti – da Čitaonicu očuvamo za buduće naraštaje.

Ključne riječi: Hrvatska čitaonica sela Kuti – Gorski kotar, Gornji Kuti, općina Brod Moravice, kulturno-prosvjetna ustanova, volontiranje

Summary

On November 22nd 1936 in the village of Gornji Kuti, the municipality of Brod Moravice, in the north of Gorski Kotar, sixteen villagers founded the “Croatian Reading Room

of Gornji Kuti – Gorski Kotar”. By founding the reading room with the lending library they wanted to enrich and make the life easier both for their fellow villagers and themselves. However, the Reading Room soon outgrew the aims of its founders – it became the centre of the cultural life of the entire Brod Moravice area and had extremely positive impact on raising the level of literacy among the population and on popularization of books. It had a high quality work programme, organized events, lectures, and exhibitions. Several clubs were organized, such as drama club, chess club, and *tamburitza* band. Also, its high quality cooperation with the elementary school from Brod Moravice is worth mentioning. The number of members has been constantly growing so today the Reading Room acts as a public library for the entire municipality. Despite numerous problems in its work (continuous relocations of the library holdings, problems with authorities, censorship, insufficient financing, aging of the members, dilapidated building), the Reading Room has survived to our days due to hard work, self-sacrifice and dedication of its members, mostly volunteers. During 2006 and 2007 the Reading Room has celebrated the 70th anniversary of its work with a range of cultural activities and the publishing of a commemorative booklet. As a unique institution of its kind, the Reading Room has been awarded several times and it deserves a better support of the community in the realization of its future plans, the priority being the construction of a new building. The task of all of us, both the volunteers as well as professional public, is to preserve the Reading Room for future generations.

Keywords: Croatian Reading Room of the Village of Gornji Kuti – Gorski Kotar, Gornji Kuti, municipality Brod Moravice, cultural and educational institution, volunteering

1 Prilike u Gornjim Kutima početkom 20. stoljeća

Početkom 20. stoljeća Hrvatska je već imala knjižnice u svim većim gradovima, ali u Gorskom kotaru još nije postojala mreža knjižnica. Tamo su tridesetih godina radile samo tri knjižnice – u Lokvama, Delnicama i Brodu na Kupi. Četvrta knjižnica osnovana je 1936. godine u selu Gornji Kuti u općini Brod Moravice, na samom sjeveru Gorskog kotara. Selo je osnovano u 15. stoljeću,¹ a početkom 20. stoljeća imalo je tridesetak kuća u kojima je živjelo oko 250 stanovnika, pretežno mlađe dobi. Kako je došlo do toga da se osnuje knjižnica i, što je još neobičnije, do danas očuva u tako naizgled malom i zabačenom mjestu?

Društvene i ekonomske prilike početkom 20. stoljeća u Gornjim Kutima bile su izrazito nepovoljne. Snažno su se osjećale posljedice svjetske ekonomske krize – veliko siromaštvo i masovno iseljavanje u potrazi za poslom. Upravo preko mještana koji su otišli raditi u okolne gradove te europske i prekomorske zemlje, u Kute su dolazile napredne ideje, knjige i novine.

Međutim, mještani su i bez toga slali svu djecu u školu i visoko cijenili učitelje i pisanu riječ. Stoga nije čudno da su Kuti imali vrlo nisku stopu od samo 3,08

¹ Kulturno-povijesna baština Primorsko-goranske županije : graditeljska baština. Rijeka : Primorsko-goranska županija, Županijski zavod za održivi razvoj i prostorno planiranje ; Adamić, 2005. Str. 314-317.

posto nepismenih² (što su brojni hrvatski gradovi postigli tek četrdesetak godina kasnije), iz čega proizlazi da su gotovo svi mještani bili pismeni. Zbog svega toga, a i zato što je u selu bilo malo mogućnosti zabave, u Kutima se mnogo čitalo. Mještani su čitanje doživljavali i kao način izlaska iz teških životnih situacija, tražeći u knjigama savjete iz veterine, medicine, ratarstva, voćarstva, kulinarstva...

2 Osnivanje čitaonice s posudbenom knjižnicom

Kočani su imali snažnu potrebu za knjigom i bili su redoviti posjetitelji brodmoravičke osnovnoškolske knjižnice pa su dobro prihvatili ideju Antuna Burića, mladoga povratnika iz Francuske, o osnivanju čitaonice s posudbenom knjižnicom u Gornjim Kutima. Burić je po zavičaju i u Zagrebu lobirao za čitaonicu, prikupljao knjige i novac te, konačno, zajedno s petnaestero istomišljenika – Andrijom Arbanasom, Matijom Arbanasom, Andrijom Brajdićem (Kuti 29), Andrijom Brajdićem (Kuti 36), Josipom Crnkovićem, Vjekoslavom Delačom, Franjom Golikom, Ljudmilom Kavran, Nikolom Kavranom, Grgom Kruljcem, Grgom Manceom, Slavkom Manceom, Andrijom Štajduharom, Nikolom Štefančićem i Petrom Žagarom, 22. studenog 1936. osnovao “Hrvatsku čitaonicu sela Kuti – Gorski kotar” (u daljnjem tekstu: Čitaonica), kao ustanovu koja će prikupljati, čuvati i širiti pisanu riječ, organizirati kulturna zbivanja, unapređivati život mještana i u svakom im smislu pomagati.³

Čitaonica je osnovana u skladu sa zakonom, a vođena je na demokratskim načelima (Upravni i Nadzorni odbor, predsjednik i knjižničar izabrani su tajnim glasovanjem), ali veoma profesionalno, u skladu s knjižničarskim propisima te je za nju izrađena i specijalna klasifikacija po uzoru na rusku,⁴ Pravilnik o radu,⁵ Kućni red,⁶ pečati, članski kartoni, inventarna knjiga.⁷ O djelovanju Čitaonice u arhivu je sačuvana brojna pisana i foto dokumentacija, a na temelju koje se mogu rekonstruirati sva važnija zbivanja iz njezine povijesti.⁸ Uvijek se vodilo računa o potrebama korisnika pa je s njima bilo usklađeno cjelokupno knjižnično poslovanje: nabavljali su knjige i časopise, organizirali posudbu, pripremali predavanja, priredbe, zabave. Inicijalni knjižni fond Čitaonice pokazuje da su darivatelji na-

² Stanje nepismenih na 31. prosinca 1937. u općini Brod Moravice (i popis stanovništva), dokument, pismohrana Čitaonice.

³ Zapisnik sastavljen 22. studenoga 1936 u selu Kuti, u kući Antuna Burića prigodom sastanka žitelja cijeloga sela, a koji je sastanak sazvao Antun Burić, želj. čin. u svrhu da se u selu Kuti osnuje seoska čitaonica pod imenom: “Hrvatska čitaonica sela Kuti”, dokument, pismohrana Čitaonice.

⁴ Klasifikacija djela za knjižnicu Kulturno-prosvjetnog društva Hrvatska čitaonica sela Kuti, dokument, pismohrana Čitaonice.

⁵ Pravila kulturno-prosvjetnog društva “Hrvatska Čitaonica sela Kuti”, dokument, pismohrana Čitaonice.

⁶ Kućni red Hrvatske čitaonice sela Kuti, dokument, pismohrana Čitaonice.

⁷ Imenik knjiga (stara inventarna knjiga), dokument, pismohrana Čitaonice.

⁸ Delač-Petković, Karmen. 70 godina Hrvatske čitaonice sela Kuti. Brod Moravice : Općina Brod Moravice ; Hrvatska čitaonica sela Kuti, 2006.

stojali knjige temom i stilom prilagoditi potrebama seljana. Čitaonica je nabavljala i veći broj dnevnih i tjednih novina.⁹

3 Problemi u radu Čitaonice

Vlasti Kraljevine Jugoslavije pokušale su zabraniti osnivanje Čitaonice, proganjale su njezine članove i postavljale im neprimjerene ultimatumе. U vrijeme Nezavisne Države Hrvatske Čitaonica je prvi put bila na udaru cenzure, koju su njezini članovi vješto izbjegli.¹⁰ Drugu su “čistku” fonda uspješno proveli partizani 1943. godine. Poslije rata Čitaonici je nasilno promijenjeno ime u Narodna čitaonica, ali se članstvo izborilo da se već 1947. godine vrati staro ime. Mnogo je knjiga uništeno pri višekratnim preseljenjima fonda (Čitaonica je do danas promijenila šest lokacija), kao i djelovanjem vlage zbog čuvanja u neprikladnim uvjetima. Zbog toga je Čitaonica bila prisiljena na duže vrijeme prekinuti s radom, a tek je 1986. godine dobila svoju zgradu u kojoj i danas djeluje. To je montažna zgrada – dar mjesne zajednice Brod Moravice, u čiju su montažu, a poslije održavanje, mještani sela Kuti uložili mnogo godina dragovoljnog rada.¹¹ Te su 1986. godine i sve aktivnosti Čitaonice obnovljene. I u socijalističkoj Jugoslaviji Čitaonica je imala teškoća s radom kad su lokalni vlastodršci pokušali njome manipulirati po svojoj želji. Unatoč tome, sve su ove vlasti više puta novčano nagradile Čitaonicu za njen kvalitetan rad.¹²

4 Utjecaj Čitaonice na brodmoravički kraj

Broj članova neprekidno je rastao jer su Kočani smatrali Čitaonicu svojom i onda kad više nisu živjeli u Kutima. Mještani su se ponosili članstvom u Čitaonici pa su u njoj nerijetko učlanjene čitave obitelji – danas već i praunuci osnivača.

Knjižničari-volonteri svojim su vrijednim i samozatajnim radom iznijeli najveći dio posla. U sedamdeset godina rada izmijenio se 21 knjižničar, među kojima se ističu prva knjižničarka Ljudmila Kavran i današnji knjižničar Mladen Crnković. Važna je i uloga Upravnog odbora koji se brine o kvaliteti kulturnog i odgojno-obrazovnog rada.

Čitaonica je povoljno utjecala na život sela i čitava brodmoravičkog kraja.¹³ Njezini su članovi pokrenuli i uspješno proveli akciju opismenjivanja malobrojnih

⁹ Popis tiska koji je Čitaonica primala 1936.-1940. godine, dokument, pismohrana Čitaonice.

¹⁰ Zapisnik odborske sjednice Kulturno-prosvjetnog društva “Hrvatska čitaonica sela Kuti” u njenim prostorijama u kući Antuna Burić, Kuti 14 dne 12. travnja 1942 (...), dokument, pismohrana Čitaonice.

¹¹ Golik, Boris. Novi dom u zaseoku Kuti : u Brod Moravicama obilježen Dan mjesne zajednice. // Novi list 40 (25. 9. 1986.), 6.; Golik, Boris. Otvorena čitaonica u zaseoku Kuti. // Goranski list 19, 166 (1986), 15.

¹² Nagradjeni najbolji radnici na narodnom prosvjećivanju u Riječkoj oblasti. // Riječki list 4, 18 (21. 1.1950.), 3.

¹³ Delač-Petković, Karmen. Nav. dj., str. 21-39.

nepismenih Gorana u široj okolici Gornjih Kuti.¹⁴ Pri Čitaonici je djelovala Dramska družina koja je organizirala zapažene priredbe i vrtne zabave i iz tako stečenih prihoda financiralo se djelovanje Čitaonice.¹⁵ Tamburaštvo, koje je već početkom prošlog stoljeća zaživjelo u Kutima, našlo je u Čitaonici plodno tlo. Osnovan je pionirski tamburaški sastav čiji članovi sviraju i danas pod imenom "Kočki tamburaši".¹⁶ U Čitaonici je poslije Drugoga svjetskog rata djelovala Šahovska sekcija, a danas Planinarsko društvo "Vršak" koristi jednu prostoriju i pomaže održavati zgradu.

Djelovanje brodmoravičkih učitelja pripremiло je prilike za osnivanje Čitaonice, a ona je, zauzvrat, povoljno djelovala na školstvo čitava brodmoravičkog kraja. Tijekom Drugoga svjetskog rata članovi Čitaonice sagradili su u obližnjoj šumi Lazica baraku u kojoj su djeca iz Kuti i okolnih sela s trima mladim učiteljicama – Marijom (Maljom) Kavran, Marijom (Micikom) Štajduhar i Brankom Šneperger, nastavila školovanje i u najtežim ratnim prilikama. Time je očuvan kontinuitet rada škole čak i nakon što je u bombardiranju 1944. godine izgorjela školska zgrada u Brod Moravicama. Čitaonica i danas dobro surađuje s osnovnom školom te tako, među učenicima, stječe nove članove.¹⁷

Čitaonica je uspostavila i kvalitetnu suradnju s obližnjim goranskim narodnim knjižnicama, posebno onom u Delnicama te s Gradskom knjižnicom Rijeka, čija je Matična služba zdušno podržava u radu.

5 Čitaonica danas

Čitaonica je i danas jedina knjižnica u općini Brod Moravice. Osim ondje, knjige se mogu posuđivati i u županijskom bibliobusu Gradske knjižnice Rijeka, koji posjećuje udaljena goranska naselja.¹⁸

Registrirana kao udruga građana, Čitaonica i danas ponosno nosi hrvatsko ime u svome nazivu, razvijajući time nacionalnu svijest svojih članova. Ima 6.800 knjiga i 105 korisnika u dobi od 5 do 97 godina. Vodi je Upravni odbor koji sačinjavaju: Josip Štajduhar (predsjednik), Boris Golik (potpredsjednik), Višeslav Burić (tajnik), Anita Piršl (blagajnica) i Karmen Delač-Petković te Nadzorni odbor: Zdravko Kruljac, Branko Mance i Branko Podnar. Na čelu Čitaonice nala-

¹⁴ Tajnički izvještaj za 1937. (i 1936.) godinu Hrvatske čitaonice sela Kuti, koji je sastavio društveni predsjednik, pošto je društveni tajnik bio dugo vrijeme odsutan. Str. 9-10, dokument, pismohrana Čitaonice.

¹⁵ Plakat za ljetnu vrtnu zabavu Čitaonice od 9. srpnja 1939., dokument, pismohrana Čitaonice.

¹⁶ Primorsko-goransko kazališno veče. // Pionirske novine 1, 1(1945), 3.; Sveticki, Božica. Priča o Kočkim tamburašima : zvuci tambure iz dna duše. // Novi list 57 (5. 10. 2003), podlistak Goranski Novi list 90 (5. 10. 2003), 9.

¹⁷ Burić, Antun. Prva partizanska škola u selu Kuti na području Gorskog kotara. // Od učiteljskih kursova do Pedagoškog fakulteta. Pula : Pedagoško društvo Pula ; Pedagoški fakultet u Rijeci – OOUR Nastavne djelatnosti Pula, 1981. Str. 129-139.

¹⁸ Črnjar, Ljiljana. Narodne i školske knjižnice Primorsko-goranske županije : pogled županijske matične službe. Rijeka : Gradska knjižnica Rijeka, 2005.

zi se predsjednik Josip Štajduhar. On je 1986. godine na toj dužnosti naslijedio prvog predsjednika Antuna Burića koji je Čitaonicu vodio punih pedeset godina, a od 1986. godine do smrti bio je njezin potpredsjednik. Knjižničar je Mladen Crnković kojemu je ovo treći mandat.¹⁹

Čitaonica nema, niti je ikad imala stručne zaposlenike, već sav posao, na začuđujuće visokoj profesionalnoj razini, obavljaju volonteri. Svi oni, koliko je god u njihovoj mogućnosti, nastoje da Čitaonica opstane i da svojim korisnicima, a to su prvenstveno učenici Osnovne škole Brod Moravice i umirovljenici, pruži što kvalitetniju uslugu, a u tom se smislu organiziraju i aktivnosti koje Čitaonica nudi svome članstvu.

Uvjeti u kojima djeluje daleko su od idealnih. Najveći je problem financiranje – udruga vrlo teško preživljava samo od minimalne upisnine i članarine. Stoga su joj neophodne donacije članova i prijatelja knjige te stalna novčana pomoć Općine Brod Moravice. Takvo se stanje nepovoljno odražava na cjelokupno knjižnično poslovanje, a osobito na nabavu građe i fizičku zaštitu zgrade i fonda.

Montažni objekt Čitaonice već je dotrajavao i trebalo bi ga zamijeniti novim, zidanim objektom. Zgrada nema odgovarajuću hidroizolaciju, toplinsku izolaciju ni grijanje. Stoga ni uvjeti čuvanja građe nisu primjereni pa se mogu očekivati i oštećenja na fondu. Uprava Čitaonice posljednjih godina ulaže mnogo truda i novaca u sanaciju objekta, a u tome joj pomažu Općina Brod Moravice, volonteri i donatori.

Starenje i umiranje članstva, kao posljedica iseljavanja i izumiranja goranskih naselja, također nepovoljno utječe na rad Čitaonice. Iluzorno je očekivati da će sedamdesetogodišnjaci voditi Čitaonicu s onim žarom kakav su pokazivali pred pedeset godina.

6 Proslava 70. obljetnice djelovanja Čitaonice

Unatoč svim teškoćama, Čitaonica s prekidima radi već sedamdeset godina pa je 2006. i 2007. godine nizom aktivnosti obilježen taj veliki jubilej, s ciljem boljeg upoznavanja hrvatske javnosti s njezinim postignućima i potrebama.²⁰

Središnja proslava održana je 13. listopada 2007. u Osnovnoj školi Brod Moravice, kada je upriličen bogat i zanimljiv program.²¹ Brojna publika veoma je

¹⁹ Delač-Petković, Karmen. Selo Gornji Kuti i njegova "Hrvatska Čitaonica": magistarski rad. Zagreb : K. Delač-Petković, 2006. Str. 246-280, 140-147.

²⁰ Krmpotić, Marinko. Čitaonica – veliki ponos malog sela Kuti. // Novi list 59 (16. 10. 2006.), 15.; Krmpotić, Marinko. 70 godina "Hrvatske čitaonice sela Kuti". // Novi list 59 (16. 10. 2006.), 16.

²¹ Održano je predavanje Karmen Delač-Petković o povijesti Čitaonice, proglašenje pobjednika literarno-likovnog natječaja "Knjiga – moj najbolji prijatelj" za učenike goranskih osnovnih škola, izložba likovnih radova slikara amatera Ive Arbanasa te nastup učenika OŠ Brod Moravice i "Kočkih tamburaša". Javnosti je predstavljena knjiga K. Delač-Petković 70 godina Hrvatske čitaonice sela Kuti, koju su izdale i financirale Općina Brod Moravice i Hrvatska čitaonica sela Kuti. Zbog velikog interesa čitatelja 2007. godine je objavljeno i drugo izdanje.

pozitivno ocijenila ovaj skup. Odbor za obilježavanje 70. obljetnice Čitaonice²² intenzivno je radio i na medijskoj promidžbi Čitaonice informirajući javnost o njoj putem tiska, radija i televizije. Dobar glas Čitaonice proširio se i zahvaljujući trima prestižnim nagradama koje je nedavno primila. Dana 18. kolovoza 2006. nagrađena je poveljom Općinskog vijeća Općine Brod Moravice povodom "70. godišnjice postojanja i neprekidnog djelovanja te razvoja kulture i očuvanja kulturne baštine". Iz redova struke primila je priznanja za najuspješniji projekt za 2006. godinu (obilježavanje 70. obljetnice djelovanja) – godišnju nagradu Zaklade dr. Ljerka Markić-Čučuković i povelju "Ivan Kostrenčić" Knjižničarskog društva Rijeka.²³

7 Postignuća Čitaonice

Dirljiv je trud kojim članovi čuvaju knjižnu građu i bogatu arhivsku građu Čitaonice te nastoje knjižnično poslovanje (tehničku obradu građe, inventarizaciju i klasifikaciju) uskladiti s važećim propisima. Također nastoje ići ukorak s informatizacijom pa upravo pripremaju fond za strojnu obradu i posudbu u programu METEL win.²⁴

Čitaonica čuva i bogatu dokumentaciju o svome poslovanju, kao i brojne članke iz tiska, objavljivane uglavnom prigodno, uz obljetnice Čitaonice, a posljednjih desetak godina i češće.²⁵

U Čitaonici su organizirana predavanja Emila Crnkovića ("200 godina Lujzinske ceste" i "Brodmoravički kraj tijekom povijesti") te Karmen Delač-Petković ("Povijest Hrvatske Čitaonice sela Kutí"). Karmen Delač-Petković održala je o Čitaonici niz predavanja u Rijeci, Zagrebu i Šibeniku, a napisala je i monografiju Selo Gornji Kutí i njegova 'Hrvatska čitaonica' koju upravo priprema za tisak. Odbor planira održati još i okrugli stol s književnikom Ivanom Brajdićem, rodom iz Kutí, dva predavanja za udruge Gorana te još jednu izložbu. Na godišnjoj skupštini krajem 2007. godine članstvu će biti podneseno izvješće o proslavi 70. obljetnice, čime će ovaj projekt biti zaključen.

²² Članovi Odbora bili su: Karmen Delač-Petković, članica Upravnog odbora Čitaonice, kao predsjednica Odbora te članovi Odbora: Dijana Arbanas, učiteljica razredne nastave, Ivica Arbanas, slikar amater, Renata Brajdić, predsjednica TZ Brod Moravice, Višeslav Burić, član Upravnog odbora Čitaonice, Dragutin Crnković, načelnik Općine Brod Moravice, Davor Delač, predsjednik KUD-a "Lipica" i voditelj tamburaške grupe, Miroslav Petrović, predstavnik Kočkih tamburaša, Indira Rački-Joskić, ravnateljica OŠ Brod Moravice i Josip Štajduhar, predsjednik Čitaonice.

²³ Kovačević, Ivica. Selo koje živi uz knjige. // Večernji list 48 (17. 1. 2007.), 20.; Zaklade : nagrade za prinos knjižničarskoj struci. // Vjesnik 68 (13. i 14. 1. 2007.)

²⁴ Program je donacija gospodina Danka Tkalca, odnosno varaždinske tvrtke Point d.o.o.

²⁵ Brajdić, Ivan. Velika mala knjižnica : uz 60. obljetnicu Hrvatske čitaonice u goranskom selu Gornji Kutí. // Vjesnik 58 (8. 3. 1997.), 17.; Glad, Nada. Šezdeset godina rada : Hrvatska čitaonica sela Kutí. // Novi list 50 (4. 10. 1996.), podlistak Goranski Novi list 6 (4. 10. 1996.), 19.; Delač-Petković, Karmen. "Hrvatska čitaonica" u Gornjim Kutima. // Runolist : glasilo Društva Gorana Rijeka 3, 4(2003), 16.; Delač-Petković, Karmen. Šezdeseta obljetnica "Kulturno-prosvjetnog društva Hrvatska čitaonica sela Kutí – Gorski kotar". // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 39, 3/4(1996), 51-62.; Paver, Marijan. Prolaze ratovi i vlasti – Čitaonica ostaje. // Novi list 55 (24. 10. 2001.), 21.; Paver, Marijan. Velika čitaonica u malim Kutima. // Novi list 53 (26. 10. 1999.), 13.; Tomac, Ivan. Uređena Hrvatska čitaonica. // Novi list 55 (7. 10. 2001.), podlistak Goranski Novi list 66 (7. 10.

Svojim projektima, ali i svojim osjećajem za malog čovjeka, Čitaonica je ujedinila mještane oko plemenitog cilja, unaprijedila kvalitetu njihova života i postala općenarodnim dobrom. Stoga jedino ona, eventualno, može učiniti prve korake na očuvanju Gornjih Kuti kojima prijeto izumiranje (selo danas ima pedesetak stanovnika u 32 kuće). Navedene činjenice dokazuju da je Čitaonica ispunila i nadišla ciljeve osnivača. Njezin kvalitetan rad, utemeljen na samoodricanju mještana-volontera, i njezina postignuća čine Čitaonicu jedinstvenom i hvalevrijednom kulturnom pojavom – projektom jedinstvenim u hrvatskim razmjerima. Kad su Kočani 1936. godine krenuli osnivati Čitaonicu, nisu namjeravali raditi nešto veliko, ali su to učinili na velik način.

8 Planovi za budućnost

Za opstanak Čitaonice treba razraditi strategiju budućeg razvoja po etapama. Najvažniji je cilj, umjesto postojeće montažne zgrade, izgraditi novu, zidanu zgradu za Čitaonicu, koja bi istodobno služila kao seoski društveni dom. Budući da je to teško ostvariv cilj za tako malu zajednicu, treba animirati širu društvenu zajednicu da podupre Upravu Čitaonice u njegovoj realizaciji.

Dok se ne izgradi novi objekt, treba primjereno održavati postojeći, a poslovanje prilagoditi sadašnjim prilikama: napraviti kvalitetan (ostvariv) plan i program rada, omasoviti i pomladiti članstvo, osuvremeniti (informatizirati) tehničku obradu i posudbu knjižne građe, ustanoviti dječji odjel, zavičajnu i etnografsku zbirku (za što postoje uvjeti), napraviti plan buduće fizičke zaštite fonda i zgrade, pospješiti suradnju s okolnim narodnim i školskim knjižnicama, povezati se s lokalnim vlastima te ostvariti redovito financiranje Čitaonice, ali ne na štetu njezine samostalnosti.²⁶

Ali, više od svega, treba nastojati da se očuva ova jedinstvena ustanova, u čije su osnivanje i održavanje ugrađeni trud, rad i samoodricanje četiriju generacija njezinih volontera – zaljubljenika u pisanu riječ.

LITERATURA

Burić, Antun. Prva partizanska škola u selu Kuti na području Gorskog kotara. // Od učiteljskih kursova do Pedagoškog fakulteta. Pula : Pedagoško društvo Pula ; Pedagoški fakultet u Rijeci – OOUR Nastavne djelatnosti Pula, 1981. Str. 129-139.

Crnković, Rudolf. Sa "Zvonimirom" po Americi : zapisci 5 godišnjeg tamburaškog putovanja. Chicago : vlastita naklada, 1933.

Brajdić, Ivan. Velika mala knjižnica : uz 60. obljetnicu Hrvatske čitaonice u goranskom selu Gornji Kuti. // Vjesnik 58 (8. 3. 1997.), 17.

2001.), 7.; Tomac, Ivan. Veliki jubilej maloga hrama kulture : navršava se 65 godina rada Hrvatske čitaonice sela Kuti. // Novi list 55 (4. 11. 2001.), podlistak Goranski Novi list 62 (4. 11. 2001.), 6.

²⁶ Delač-Petković, Karmen. Selo Gornji Kuti ..., str. 281-309.

- Črnjar, Ljiljana. Narodne i školske knjižnice Primorsko-goranske županije : pogled županijske matične službe. Rijeka : Gradska knjižnica Rijeka, 2005.
- Delač-Petković, Karmen. "Hrvatska čitaonica" u Gornjim Kutima. // Runolist : glasilo Društva Gorana Rijeka 3, 4(2003), 16.
- Delač-Petković, Karmen. Šezdeseta obljetnica "Kulturno-prosvjetnog društva Hrvatska čitaonica sela Kutina – Gorski kotar". // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 39, 3/4(1996), 51-62.
- Delač-Petković, Karmen. 70 godina Hrvatske čitaonice sela Kutina, Brod Moravice : Općina Brod Moravice ; Hrvatska čitaonica sela Kutina, 2006.
- Delač-Petković, Karmen. Selo Gornji Kutina i njegova "Hrvatska Čitaonica" : magistarski rad. Zagreb : K. Delač-Petković, 2006.
- Glad, Nada. Šezdeset godina rada : Hrvatska čitaonica sela Kutina. // Novi list 50 (4. 10. 1996.), podlistak Goranski Novi list 6 (4. 10. 1996.), 19.
- Golik, Boris. Novi dom u zaseoku Kutina : u Brod Moravicama obilježen Dan mjesne zajednice. // Novi list 40 (25. 9. 1986.), 6.
- Golik, Boris. Otvorena čitaonica u zaseoku Kutina. // Goranski list 19, 166 (1986), 15.
- J[urković], I[van]. Novi pokrov na Hrvatskoj čitaonici. // Novi list 55 (31. 8. 2001.), 19.
- Kovačević, Ivica. Selo koje živi uz knjige. // Večernji list 48 (17. 1. 2007.), 20.
- Krmpotić, Marinko. Čitaonica – veliki ponos malog sela Kutina. // Novi list 59 (16. 10. 2006.), 15.
- Krmpotić, Marinko. 70 godina "Hrvatske čitaonice sela Kutina". // Novi list 59 (16. 10. 2006.), 16.
- Kulturno-povijesna baština Primorsko-goranske županije : graditeljska baština. Rijeka : Primorsko-goranska županija, Županijski zavod za održivi razvoj i prostorno planiranje ; Adamić, 2005.
- Nagrađeni najbolji radnici na narodnom prosvjeđivanju u Riječkoj oblasti. // Riječki list 4, 18 (21. 1. 1950.), 3.
- Paver, Marijan. Prolaze ratovi i vlasti – Čitaonica ostaje. // Novi list 55 (24. 10. 2001.), 21.
- Primorsko-goransko kazališno veče. // Pionirske novine 1, 1(1945), 3.
- Paver, Marijan. Velika čitaonica u malim Kutima. // Novi list 53 (26. 10. 1999.), 13.
- Sveticki, Božica. Priča o Kočkim tamburašima : zvuci tambure iz dna duše. // Novi list 57 (5. 10. 2003), podlistak Goranski Novi list 90 (5. 10. 2003), 9.
- Tomac, Ivan. Uređena Hrvatska čitaonica. // Novi list 55 (7. 10. 2001.), podlistak Goranski Novi list 66 (7. 10. 2001.), 7.
- Tomac, Ivan. Veliki jubilej maloga hrama kulture : navršava se 65 godina rada Hrvatske čitaonice sela Kutina. // Novi list 55 (4. 11. 2001.), podlistak Goranski Novi list 62 (4. 11. 2001.), 6.
- Vodič kroz knjižnice Primorsko-goranske županije. Rijeka : Knjižničarsko društvo Rijeka, 2004.
- Zaklade : nagrade za prinos knjižničarskoj struci. // Vjesnik 68 (13. i 14. 1. 2007.)

IZVORI

Imenik knjiga (stara inventarna knjiga), dokument, pismohrana Čitaonice.

Klasifikacija djela za Knjižnicu Kulturno-prosvjetnog društva Hrvatska čitaonica sela Kuti, dokument, pismohrana Čitaonice.

Kućni red Hrvatske čitaonice sela Kuti, dokument, pismohrana Čitaonice.

Pravila kulturno-prosvjetnog društva "Hrvatska Čitaonica sela Kuti", dokument, pismohrana Čitaonice.

Stanje nepismenih na 31. prosinca 1937. u općini Brod Moravice (i popis stanovništva), dokument, pismohrana Čitaonice.

Popis tiska koji je Čitaonica primala 1936.-1940. godine, dokument, pismohrana Čitaonice.

Tajnički izvještaj za 1937. (i 1936.) godinu Hrvatske čitaonice sela Kuti, koji je sastavio društveni pretsjednik, pošto je društveni tajnik bio dugo vrijeme odsutan. Str. 9-10, dokument, pismohrana Čitaonice.

Zapisnik odborske sjednice Kulturno-prosvjetnog društva "Hrvatska čitaonica sela Kuti" u njenim prostorijama u kući Antuna Burića, Kuti 14 dne 12. travnja 1942 (...), dokument, pismohrana Čitaonice.

Zapisnik sastavljen 22 studenoga 1936 u selu Kuti, u kući Antuna Burić prigodom sastanka žitelja cijeloga sela, a koji je sastanak sazvao Antun Burić, želj. čin. u svrhu da se u selu Kuti osnuje seoska čitaonica pod imenom: "Hrvatska čitaonica sela Kuti", dokument, pismohrana Čitaonice.